

Behram Kurşunoğlu

1922 - 2003

GENELLEŞTİRİLMİŞ GÖRELİLİK KURAMINI ORTAYA ATAN FİZİKÇİ

Miami Üniversitesi'nin saygın Kuramsal Çalışmalar Merkezi'ni kurmuş olan Behram N. Kurşunoğlu, 1965 yılında emekliye ayıldığı Coral Gables'deki merkezde 1992 yılına kadar doktora sonrası çalışmalar düzenleyerek bilim adamları eğitmiş ve fikir alışverişinde bulunmak

üzere dönem dönem merkeze gelen bilimcilere bir forum oluşturmuştur. Merkezin yürütülmesine yardım etmiş olan emekli fizik profesörü Dr. Arnold Perlmutter'in ifadesine göre merkeze çalışmaya gelen bilim adamlarının 35'i Nobel ödülü almıştı. Dr. Perlmutter'e göre J. Robert Oppenheimer, merkezi ilk ziyaret eden ve akademik ününün yayılmasına yardım eden fizikçilerden biri olmuştur. Merkezde düzenlenen toplantılar, Orbis Scientiae adıyla biliniyordu.

Behram Kurşunoğlu, Ankara Üniversitesi'ndeki eğitimini tamamladıktan sonra, İngiltere'ye yerleşmiş ve eğitimine burada devam etmiştir. Miami Üniversitesi Kuramsal Çalışmalar Merkezi'ni (Center for Theoretical Studies) ve Global Foundation adlı enstitüyü kuran Prof. Behram Kurşunoğlu, nicem (kuantum) fiziği konusunda yaptığı araştırmalarla özellikle genelleştirilmiş görelilik kuramını ortaya atan kişi olarak tüm dünyaca tanınmaktaydı. Prof. Behram Kurşunoğlu, TAEK (Türkiye Atom (Öğecik) Komisyonu)' in kurucu üyelerindendi. Prof. Behram Kurşunoğlu aynı zamanda Genel Kurmay Başkanlığı danışmanlığı yapmış, bir dönem Birleşmiş Komisyon'da çalışmıştır.

Behram N. Kurşunoğlu, 25 Ekim 2003'te Florida'nın Coral Gables beldesinde arkadaşları ve sevgili eşiyle öğlen yemeği yerken aniden kalp krizi geçirmiş ve aramızdan ayrılmıştır. Vefatından iki gün sonra yapılan cenaze törenine Miami Üniversitesi'nin önemli yöneticileri ve sağlığında da kendisini bırakmamış vefakâr dostları katılmış, aynı gün Miami Üniversitesi'nde bayraklar yarıya indirilmiştir.

1922 yılında Çaykara'da doğmuş olan Kurşunoğlu, eğitimini Ankara ve Edinburgh Üniversiteleri'nden sonra Cambridge'de aldı. 2.

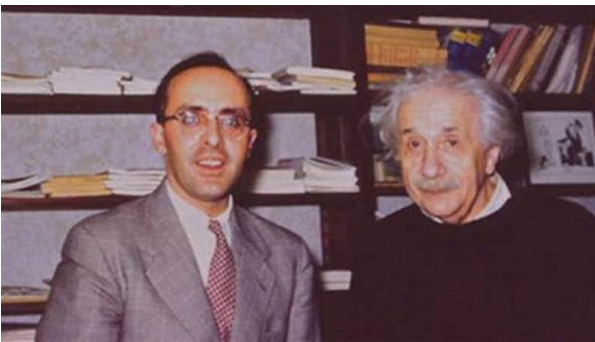

Dünya Savaşı sırasında öğrencilik yıllarında Nejat Veziroğlu ile tanışan Kurşunoğlu, Prof. Veziroğlu'nun 1962'de Miami Üniversitesi'nin Makine Mühendisliği Bölümü'ne Asosye Profesör olarak atanmasında önemli rol oynamıştır. Dönemin rektörü Dr. Stanford üniversite içinde ve diğer konuşmalarında "Amerika Türk Müttefikine Marshall Planı adı altında büyük parasal yardım yapmaktadır, fakat Türkiye Amerika'ya daha büyük yardım yapıyor. Bu da Dr. Kurşunoğlu ve Dr. Veziroğlu gibi beyinlerdir" demiştir. Dr. Stanford bu iki Türk profesörünün Miami Üniversitesi'nde ve uluslararası

alandaki başarılarından dolayı soyadına "oğlu" ifadesini ekleyerek "Miami Üniversitesi'nde üç Türk var: Kurşunoğlu, Veziroğlu, Stanfordoğlu" demiştir. 2. Dünya Savaşı yıllarında başlayan ve yıllar içinde giderek gelişen Kurşunoğlu ve Veziroğlu'nun dostlukları, Behram Bey'in son yolculuğuna kadar sürmüş ve sonra da eşi ve çocuklarıyla devam etmiştir.

1940'ların sonuna doğru Cambridge'deki doktora çalışması sırasında Albert Einstein ile mektuplaşmaya başlayan Kurşunoğlu, ona bir kahraman gözüyle bakıyordu. (Resimde Kurşunoğlu 31, Einstein 74 yaşındayken görülüyor.)

1953 yılında, Cornell Üniversitesi'nde görev aldığı sıralarda Einstein'ı Princeton'daki evinde ziyaret edebilmişti. Kurşunoğlu, bu buluşma sırasında 2 saat süreyle tartıştıkları konuları 2002 yılında Miami Herald gazetesine yazmıştı.

1970'lerin ortasında Global Foundation adlı ikinci bir araştırma merkezi kurmuştur. Emekliye ayrılana kadar Orbis Scientiae toplantılarını bu merkezde yapmıştır. Kurşunoğlu, kuramsal Çalışmalar Merkezi'ndeki çalışmalarının yanı sıra, bilim adamlarının uzun zamandır peşinde koştuğu

"birleşik alan kuramı" adıyla bilinen kuramı geliştirmekle uğraşıyordu; bu kuram bütün doğa kuvvetlerinin anlaşılmasına yarayacaktı. Kurşunoğlu, daha sonraki yıllarda çekirdek enerjisi konuları ile ilgilenmişti.

Dr. Kurşunoğlu çok sayıda kitap yazmıştır. Bunlardan en önemlileri "Modern Nicem Kuramı (Modern Quantum Theory)" ve "Büyük Bir Fizikçiyi Anımsarken: Paul Adrien Maurice Dirac."

Ölümünden yaklaşık bir ay kadar önce Behram Bey hayatını dünyadaki tüm bilim adamlarına kalıcı bir eser bırakmak kaygısı ile İngilizce olarak yazdığı kitabı yayına hazır hale getirmiş, fakat ani ölümünden dolayı bu kitap henüz yayınlanmamıştır. Umuyoruz ki bu değerli eser, sevenleri tarafından bilim dünyasına kazandırılır.

Prof. Kurşunoğlu'nun eşi Sevda, kızları Dr. Sevil Kurşunoğlu ve Ayda Weiss ile oğlu Dr. ismet Kurşunoğlu ABD'de yaşamaktadırlar.

"Otur oturduğun yerde Edward Teller!"

Prof. Dr. Tolga Yarman (Işık Üniversitesi)

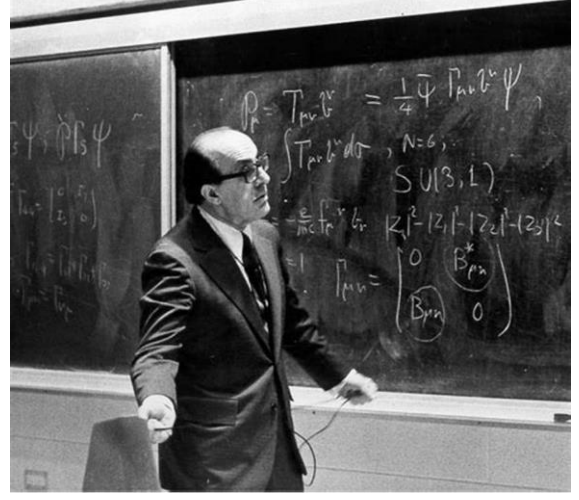

Türk Fizik Derneği tarafından fiziğin gündemi üzerine düzenlenen toplantı(1977). Soldan sağa: Mehmet Rona, Hakkı Ögelman, Asım Barut, Behram Kursunoğlu, Erdal İnönü

Behram Kurşunoğlu ile 1977'de Dünya Erke Konferansı'nın Genel Raportörlüğü görevim uzantısında tanıştım. İlginç düşünceleri vardı. Fizikçi idi, ama özellikle çekirdek reaktör kazaları, dolayısıyla çekirdeksel güvenliğe, o arada genel erke sorunlarına kafa yoruyordu. Beni bir yıl sonra Miami'de düzenlediği "Dünya Erke Sorunları" konulu bir toplantıya davet etti. Bu toplantıda birçok tanınmış, Nobel Ödüllü bilim adamı ile tanışma şansım oldu. Paul Dirac,

Nikolay Basov, yardımcısı onun (Nobel Ödülünün eşdeğeri olarak tasnif edilen Lenin Ödülü sahibi, şimdilerde yetmişlerinin ortalarında olan) Vladislav Rozanov, Hans Bethe, Hoffstatter gibi isimler bunların arasındaydı. Erdal Hoca'nın (İnönü) hocası Profesör Wigner'i de, eğer programlanmış olduğu gibi toplantıya gelebilse tanıma şansım olacaktı. Ne yazık ki onunla hiç karşılaşamadım...

Behram Hoca'nın daveti uzantısında, Miami'de, hidrojen bombasının babası olarak bilinen Macar asıllı Edward Teller'le de tanıştım. Teller, şüphe yok çok etkileyici biriydi; kalının kalını kasları, karizmanın dekoru gibiydi. Atom bombasının babası Oppenheimer'i, siyasi ihtiraslarıyla daraltmayı beceren Teller'le tanışmıştım.

Toplantının akşam yemeğinde Behram Hoca'nın Teller' e dönüp "Sen benim yanımda bir defa konuşmazsın, çünkü (onun Macar asıllı olmasını kastederek) yüzyıllar süren Osmanlı işgalinin psikolojisinden kurtulmuş olman mümkün değil, otur oturduğun yerde!", diye ona benzersiz bir tuluatla yüklenmesi, başta Edward Teller, herkesi kahkahaya boğdu.

KAYNAK

- 1- Bilim ve Ütopya (Kasım 2005)
- 2- Çağdaş Fizik Dergisi, Cilt 2, Sayı 1, Mayıs 1977